

Список літератури: 1. *Кузнецова О.* Современные тенденции по подготовке и обеспечению работой специалистов с высшим образованием /Україна: аспекти праці.-2001.-№4. 2. *Селиванова О.* Занятость молодежи – стратегическая проблема //Человек и труд.-2003.-№3
Поступила в редколлегию 21.05.2011

УДК 332.334.4:711.58

В.І. Д'ЯКОНОВ., канд.техн.наук, доц, ХНТУСГ, Харків
В.П.БОГОМОЛОВА., ст.вик. , ХНТУСГ, Харків
О.В. ДЬЯКОНОВ., інж., ХНТУСГ, Харків
Л.П. ПРИСЯЖНА , канд.техн.наук, доц., ХНТУСГ, Харків
Є.С. КРАМАРЕНКО , студ., ХНТУСГ, Харків

ЩОДО СТРАТЕГІЇ РЕАГУВАННЯ НА ЗМІНИ КЛІМАТУ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ ХАРКІВЩИНИ

Розглянуто роль лісових насаджень на Харківщині, як найважливішого чинника в покращенні якості води, збалансованого харчування населення регіону та в зменшенні концентрації парникових газів у атмосфері.

Рассмотрена роль лесных насаждений на Харьковщине, как важнейшего фактора в улучшении качества воды, сбалансированного питания населения региона, и в уменьшении концентрации парниковых газов в атмосфере.

The role of forest plantations in the Kharkov region, as the most important factor in improving water quality, balanced nutrition in the region and reducing greenhouse gas concentrations in the atmosphere.

У міжнародних документах та наукових статтях постійно розглядається питання зміни клімату на земній кулі через викиди парникових газів у атмосферу. На Україну припадає до 2% світових викидів, серед них СО₂ становить 76%.

У кінці 1984 року телеграфне агенство ТААС СРСР зробило повідомлення про те, що різкі зміни погоди дійсно є показниками того,що клімат змінюється .В 2000 році середня температура в світі виросла на 0,42%.

У січні 2004 року американська консультатійна комісія GobaI Business Network («GBN») яка офіційно обслуговує конгрес США, оприлюдила зміни на 30 роки XXI сторіччя, в яких вказується, що температура землі підвищиться на 2-2,5 градуса Цельсія.

Метою роботи є створення ефективних заходів для обмеження викидів СО₂ у атмосферу.

У грудні 2005 року представники Всесвітньої метеорологічної організації заявили про те, що тенденція до потепління на планеті підтверджується.

Протягом десятирічного періоду 1999-2009 року більш як 90% людей з тих,що стали жертвами природних небезпек, загинули в результаті суворих метеорологічних і гідрологічних явищ.

Так в 2003р в Європі від страшної спеки загинуло 35 тис. людей. Висока температура при тривалій низькій відносній вологості повітря і суховійних явищах,призвели у 2007 році до посухи в центральних і південних регіонах на

площі майже в 10 млн.га, загинули озимі та ярові культури на площі біля 1,1 млн. гектарів.

Зараз в Україні створена відносно сучасна гідрометеорологічна мережа і протягом року на базі інформації з мережі складається та надається споживачам більше ніж 300тис. авіаметеорологічних, біля 40тис. метеорологічних, 10 тис. гідрологічних, одна тисяча агрометеорологічних прогнозів, до 800 попереджень тощо. Середня справджуваність метеорологічних прогнозів загального користування становить 91%. Ці дані показують про те, що температура з кожним роком збільшується і це явище називають глобальним потеплінням.

Глобальне потепління пов'язують з температурою. Більшість дослідників схиляються до думки, що головною причиною, яка впливає на глобальне потепління є парниковий ефект. На наш погляд, суттєвими стають наступні фактори:

- концентрація парникових газів атмосфери;
- концентрація тропосферних аерозолей;
- вулканічна активність;
- аперіодичні коливання в системі атмосфери – океан;
- параметри орбіти.

До основних парникових газів в атмосфері Землі відносять водяну пару (H_2O), діоксин вуглецю (CO_2), сполуки азоту (N_2O), метан (CH_4), озон (O_3).

При спалюванні палива до атмосфери надходить вуглекислий газ, концентрація якого невпинно підвищується. Додатково до атмосфери надходять гексофторид сірки, перфторвуглеці, гідрофторвуглець та інші. Оскільки ці газові домішки атмосфери майже прозорі для короткохвильової сонячної радіації, але затримують частку двохвильового теплового випромінювання планети. Вони є фактором, який створює так званий «парниковий ефект», що суттєво підвищує температуру нижнього шару атмосфери, тобто призводить до розвитку глобального потепління. З одного боку природний парниковий ефект підвищує середню температуру планети, пом'якшує різницю між денною та нічною температурами. Без парникового ефекту температура біля поверхні землі не перевищувала $18^{\circ}C$. Тобто він є необхідним за умов існування життя на Землі. Вуглекислий газ (CO_2) найбільш впливає на клімат. Вміст інших газів, хоч і малий, але він зростає і інтенсивніше затримує випромінювання земної поверхні (метан – на порядок, оксид – на два порядки), порівняно з вуглекислим газом.

У зв'язку з потеплінням, клімату України загрожує процес опустелювання. Як відомо, на території Колумбії виникла перша в Європі рукотворна барханна пустеля площею 50 тисяч км. У Херсонській області виникла друга барханна пустеля на площі вигорілого лісу, де замість прийняття екстрених заходів по її залісненню, пропонують організувати туристичні маршрути.

Дослідження показують, що одним із шляхів скорочення концентрації вуглекислого газу в атмосфері, поряд із переходом на енергетичні технології, не пов'язані з викидами парникових газів є збереження і збільшення площі лісів.

Концепцією розвитку лісового господарства України на період до 2015 року передбачено у найближчі 10 років збільшити площу лісів України на 1 млн.га. Це вимагає наукового обґрунтування показників формування оптимальної лісистості

за регіонами країни на основі комплексного вивчення всіх чинників, які впливають на її формування.

В Укр.НДІЛГА здійснено комплексні дослідження, присвячені розрахунку нормативів оптимальної лісистості для території України. Лісистість території визначили як співвідношення вкритої лісовою рослинністю земель до її загальної площі, виражене у відсотках, а оптимальна лісистість-як частку мінімально необхідної площі лісів, за якої задовольнятимуться потреби народного господарства й населення в матеріальній продукції лісу, його захисних функціях і властивостях.

За значеннями лісистості на окремих ключових ділянках(Укр.НДІЛГА) було визначено середню лісистість геоморфологічних районів з урахуванням загальної фактичної лісистості.

Харківська область-одна із самих теплих в Україні. Сама складна ситуація була в Купянську-там температура сягала 45С і більше.

Після обстеження лісів Харківщини з'ясувалося, що лісистість її території становить лише 12,1%, а науково обґрунтована – 30%(для ЄС), тому додатково необхідно створити ще 400 тис. га нових насаджень. Оскільки територія області розташована в зонах лісостепу і степу, то лісистість степових районів дуже низька. Так, у Лозівському, Барвінківському, Ізюмському, Близнюківському, Борівському, Сахновщанському, Зачепилівському та Кигичівському районах вона всього досягає 0,5-3,0%. Слід відмітити, що об'єми лісопосадок на терені області зростають із року в рік.

Розглядаючи питання про лісистість Харківщини, необхідно їх пов'язувати з екологічним та здоровим станом людей.

У теперішніх умовах здоров'я людини залежить, в основному, від якості води на 80% та чистих екологічно збалансованих продуктів харчування. Із вуглеводів до цих продуктів відноситься мед, утворений із нектару зібраного із природних фітоценозів лісопокритих площ, сінокосів, пасовищ і заплав річок та водоймищ.

Створення лісових насаджень на еродованих площах Слобожанщини буде сприяти зменшенню забруднення води відкритих водоймищ, збільшенню заготівлі якісної медо- і фітолікарської продукції.

Несприятливі екологічні проблеми в більшості районів нашої області зменшують кормову базу для бджіл. Вирішувати цю проблему відведенням орних площ під посіви медоносних рослин економічно не вигідно. А приклади поліпшення медофлори в різних країнах є. Так, в Угорщині акацію білу висаджували малими ділянками по всій території країни, що зробило її експортером якісного меду зі світовим ім'ям. Відомо, що з одного дерева білої акації можна зібрати 6-8 кг нектару, за продуктивністю нектаровиділення 7-8 її дерев дорівнюють одному гектару гречки.

Щоб збагатити джерела нектару при створенні нових лісів потрібно більше уваги приділити введенню в насадження таких видів дерев як: липа дрібнолиста, клен польовий і гостролистий і акація біла, а понад річками доцільно вирощувати вербу білу. Відомо, що в умовах Харківщини з одного дерева липи можна мати до 10 кг нектару, з клену гостролистого - до 8кг, з верби – до 7кг.

Крім того, в таких посушливих районах як Шевченківський, Великобурлуцький, Борівський, Куп'янський, Двурічанський необхідно збільшити полежахисну лісистість до 3% за рахунок створення прибалкових і прияружних лісосмуг з акації білої і таких чагарників як: шипшина, глід, жовта акація, бирючина та інші.

При створенні полежахисних лісосмуг в якості супутніх порід до дубу черешчатого слід добавляти такі медоносні породи як: клен гостролистий, липа дрібнолиста, клен польовий, груша, яблуня, горобина та інші.

Розглядаючи питання поліпшення медофлори в лісах Харківської області слід звернути увагу на еродовані землі, які в майбутньому повинні бути заліснені та засіяні багаторічними травами. Так, середня і сильна ступінь еродованості пасовищ і сінокосів становить для Куп'янського району – 42,2% від с.-г. угідь, Двурічанського – 45%, Борівського – 43%, для Ізюмського – 62%, а в цілому по області – 50%. Тому на схиліх землях балок доцільно фрагментарно (куртинами, біогрупами) створювати насадження із акації білої і чагарникових медоносів – бирючини, шипшини, глоду, абрикоси, аличі, ірги, войлочної вишні та інших порід.

Значні площі земель не доцільно використовувати в сільському господарстві через еколого-економічні причини. Тому лісова галузь Харківщини може отримати істотні переваги по лісистості. Але слід сказати, що сильного потепління цей регіон потерпає через брак вологи. Лісові фітоценози за період свого життя нагромаджують вуглець у вигляді фіто маси. Вважають, що за рахунок удосконалення лісо вирощування та оптимізації вікової структури насаджень можна сконцентрувати вуглець атмосфери у фітомасі.

Висновки. Факт зміни кліматичних умов в Україні у бік потепління є доведеним. Наведені дані по Харківщині свідчать, що лісорозведення є одним із головних напрямків боротьби зі змінами клімату. Заліснення деградованих земель Харківщини завжди необхідно пов'язувати з екологічним здоровим станом населення.

Список літератури: 1 *Астанин Л.П.* Охрана природы / *Л.П. Астанин, К.Н. Благосклонов.* –М.: Колос, 1978- С.22-24. 2 *Букуша І.* Роль лісового господарства у зменшенні ризику глобальних змін клімату/ *В.Пастернак, В. Корнієнко* //Лісовий і мисливський журнал-2002.-№1- С.28-29. 3 *Гаташ В.* На порозі кліматичної катастрофи?!/ *В.Гаташ* //Джерело тижня-2002 №1-С.28-29. 4 *Дюканов В.* Супер бізнес,торгівля повітрям. Зміна клімату та міжнародний процес/ *В.Дюканов, В.Дунаев* //Джерело тижня-2007-№36. 5 *Крамер П.* Физиология древесных растений//*П.Крамер, Т.Козловский* // М.: Гослесбумиздат, 1963-626 с. 6 *Лавриненко Л.Д.* Наукові основи підвищення продуктивності лісів Полісся//*Л.Д. Лавриненко-К.*: Вид-во УАСГН. 1960-196 с. 7 *Н.П. Анучин.* Лес в современном мире/ *В.Т. Атрохин, Т.И. Воробьев. Н.А. Моисеев.*: М.: Лесн.пром-сть. 1978-400 с. 8 *Лакида П.И.* Динамика запасов углерода в лесах Украины / Проблемы лесоведения и лесоводств// сб.науч.тр. *И.И. Лакида-* Гомель:-2001-вып.56.-С.86-90. 9 *Уткин А.И.* Углеродный цикл и лесоводство /Лесоведение-1995.№5.-с.3-20. 10 Report on Environmental Impact Analysis: Agrotee Consortiym/ 2006.